

DR. SOMOSI GYÖRGY

FŐOSZTÁLYVEZETŐ-HELYETTES

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSÁNAK HIVATALA

A sportlétesítmények lakókörnyezetre gyakorolt hatásainak egyes alapjogi kérdései

Bevezetés

Az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalába érkező környezetvédelmi tárgyú beadványok között jelentős a zajjal kapcsolatos panaszok száma. Leginkább a vendéglátóhelyek működése, a szabadtéri rendezvények, a közlekedés és a különféle ipari tevékenységek miatt kéri a segítségünket. E hagyományos panaszok mellett egyre több olyan beadványt kapunk, amelyben sportlétesítmények működésével összefüggésben emelnek szót.¹

Az Alaptörvény az egészséges környezethez, valamint az egészséghez való két alapvető jogon keresztül közvetlen kapcsolatot teremt a környezet állapota és az ember testi, lelki egészsége között. A testi és lelki egészséghez való jog érvényesüléséhez a lakosság egészsége szempontjából kifejezetten kívánatos, hogy a sportolásra, és szabadidős mozgásra minél több létesítmény álljon rendelkezésre, másrészt szükséges, hogy az otthoni zavartalan pihenés – különösen hétvégén – biztosított legyen. A létesítmények üzemeltetése miatt helyi szinten jöhetnek létre konfliktusok, amelyek nem megfelelő kezelése esetén az egyének alapjoga sérülhet.

A cikk célja, hogy áttekintést adjon a kérdés (alap)jogi háttéréről és ennek mentén javaslatokat tegyen az alapjogok érvényesülése érdekében.

Egészséghez és egészséges környezethez való jog

A testi és lelki egészséghez való alapvető jog érvényesülésére az Alaptörvény több eszközt is megjelöl, ezek közül a téma szempontjából kiemelendő a sportolás és a rendszeres testedzés támogatása, valamint a környezet védelmének biztosítása.²

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatok között nevesíti az egészséges életmód segítését célzó szolgáltatásokat, továbbá a sportot.³ A sporttörvény alapján a települési önkormányzat fenntartja és működteti a tulajdonát képező sportlétesítményeket.⁴

A Nemzeti Sportstratégia szerint ideális esetben a sportolás kiemelt szerepet játszik a fizikai és mentális egészség megőrzésében, az egészségtudatos magatartás kialakításában. Kiváló életvezetési technikák és módszerek közvetítője, a nevelés egyik legfontosabb eszköze, mely játékos formában vérteti fel megoldási készletekkel az ifúságot, illetve lehetőséget nyújt az egyén önmegvalósítására. A sport, a természeti környezetben történő időtöltés egyik eszközeként, nélkülözhetetlen szerepet tölthet be a környezetkímélő tudatformálásban, a családi és társadalmi kötelek erősítésében kulturált szabadidő-eltöltési, szórakozási lehetőség biztosításával. Pihenést, örömforrást és élvezetet nyújtó hasznos időtöltés, amely gyakorlati eszköze is lehet a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatásának. Mindezek segítségével a sport jelentősen hozzájárul az életminőség javulásához. A Sportstratégia kiemeli, hogy a települések, illetve a sportágak nagy része – mind a létesítmények számát, mind pedig a meglévő állapotát tekintve – jelentős gondokkal küzd, és kulcsfontosságú kérdésnek tekinti a sportolási terek létének megoldását.⁵

A sportolási lehetőségek biztosítása olyan intézkedés, amely mindenképpen támogatandó. A sport az egészségfejlesztés alapvető eszköze, a szabadidő eltöltésének társadalmilag is hasznos módja, amely jelentős szerepet tölt be az ifúság erkölcsi, fizikai nevelésében. A mozgásban gazdag életmód szükségességét kifejező szemlélet terjesztése, a meglévő létesítmények korszerűsítése és újak kialakítása hozzájárul a

¹ A beadványok főként labdarúgó pályákkal kapcsolatosak, de vizsgáltunk gördeszka pálya működése miatti zajpanaszokat is. Terjedelmi korlát miatt a tanulmány az utóbbiakra nem tér ki.

² Alaptörvény XX. cikk

³ 13. § (1) bekezdés 4. és 15. pontja

⁴ A sportról szóló 2004. évi I. törvény 55. § (1) bekezdésének c) pontja

⁵ A Sport XXI. Nemzeti Sportstratégiáról szóló 65/2007. (VI. 27.) OGY határozat

lakosság életmódjának, szabadidős tevékenységének helyes irányba tereléséhez.

Le kell szögezni azt is, hogy az egyébként hasznos sportolás sem vezethet mások szükségtelen zavarásához. Jogos igény, hogy az állampolgárok saját otthonukban zavartalanul éljenek, környezetszennyező, egészségkárosító tevékenységtől ne szenvedjenek, ugyanakkor kétségtelen, hogy a környezeti ártalmak teljesen nem zárhatók ki. Ami a sportolni vágyóknak kellemes kikapcsolódás, szórakozás, az mások számára teher, zavaró hatású lehet.

Az Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdése értelmében Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez. E jog első megközelítésben az ember egészségét jelenti, és mint ilyen, a minimalista értelmezést. A zavartalan környezethez való jog tágabb az egészség szűk, fizikális fogalmánál, de még marad az emberi szempontoknál, sőt az emberi egészségnél, de egy az eddigieknél szélesebb horizonton. Az ember mentális egészsége a központi kérdés, amelynek fenntartásához szorosan hozzákapszódik egyebek között a nyugalmi ciklusok időközönkénti beiktatása. Ha e nyugalmi ciklusok, regenerálódási, rekreációs időszakok rövidülnek vagy kiesnek, a mentális egészség veszélyeztetése mellett a fizikális egészség is károsodik.⁶

A létesítmények hétvégi használata tekintetében rá kell mutatni arra, hogy ez az az időszak, amikor leginkább lehetőség van a fizikai és szellemi energiák pótlására, a regenerálódásra. A hévége a testi és lelki egészséghez való jog érvényesítésében kulcsszerepet betöltő időszak mindazok számára, akik sportolni, mozogni szeretnének és azoknak is, akik otthonukban szeretnének pihenni. A két csoport igényei közötti különbség megegyezés hiányában konfliktusokhoz vezethet.

A Polgári Törvénykönyv 5:23. §-a szerint „a tulajdonos a dolog használata során köteles tartózkodni minden olyan magatartástól, amellyel másokat, különösen a szomszédokat szükségtelenül zavarná, vagy amellyel jogaik gyakorlását veszélyeztetné”. Kétségtelen, hogy bizonyos mértékű zavarást többnyire mindenkinek el kell viselnie, a tűrés küszöb azonban esetenként eltérő lehet, a zavarás jellegétől, a lakókörnyezet sajátosságaitól és a technikai fejlődés adott állásától függően. A szembenálló érdekek mérlegelése nyomán kialakított érdekensúly az a támpont, amelyhez képest a zavarás szükségessége vagy szükségtelensége megállapítható, és amelynek segítségével meghatározható, hogy mi a zavarásnak az a mértéke, amelyet a sérelmet szenvedett még tűrni tartozik.⁷

Figyelemre méltó a Legfelsőbb Bíróság sportpálya működtetésével kapcsolatos zajhatás birtokháborításként való értékelése tárgyában hozott döntése. Eszerint köztudomású tényként fogadható el, hogy a labdarúgópálya üzemeltetésével jelentős hangzajhatás és egyéb zavaró áthatás jár együtt, ami az adott esetben szükségtelen zavarásnak minősülhet. A szükségtelen zavarás fennállása esetén az érdekek egyeztetésével lehet és kell keresni azt a megoldást, amely mellett ez a hangzaj- és más hatás már olyan mértékű, amelyet a

szomszéd tűrni tartozik. A Legfelsőbb Bíróság hangsúlyozta, hogy a jelenlegi helyzet adott, vagyis a családi házas ingatlan szomszédságában az alperes labdarúgópályát üzemeltet. Az eljáró bíróságoknak ehhez a meglévő állapothoz képest kellett volna keresni azt a legcélszerűbb megoldást, amelytől a hangzajhatás csökkenthető. Amennyiben van ilyen gazdaságosan kivitelezhető megoldás, annak megvalósítására alappal tarthat igényt a felperes. Ennek a felderítéséhez nélkülözhetetlen műszaki szakértő kirendelése, aki a helyszín és a helyszíni adottságok vizsgálata alapján adhat véleményt arra: van-e lehetőség és milyen módon a sportpálya üzemeltetésével együtt járó jelentős mértékű zavaró hatások csökkentésére.⁸

Tapasztalatok és javaslatok

A mindenki által igénybe vehető sportpályák (labdázók) megszokottak a lakóterületeken. Ezek a létesítmények jellemzően körbekerítettek, de gyakran nem rendelkeznek zárható kapuval, ezáltal használatuk tetszőleges, annak csak az időjárás és a napszakok változása szab határt. Az ilyen sportpályák működtetésével az önkormányzatok a lakosság testi és lelki egészséghez való jogát hatékonyan és széles társadalmi körben hozzáférhető módon szolgáló létesítményeket tartanak fenn. A közérdek és a méltányolható magánérdek ütközéséből adódó konfliktusok feloldása, a használattal együtt járó zavarás csökkentése érdekében tulajdonosi intézkedések szükségesek, így a tetszőleges használhatóság helyett a nyitvatartási idő meghatározása, a zárható kapu felszerelése és ehhez kapcsolódóan a nyitás-zárás megszervezése.

Megjegyezzük, hogy több panaszos is felvetette a labdák szomszédos ingatlanokra történő átrúgását, ami ellen a védőháló magasításával lehet védekezni.⁹

Az egyesületi kezelésben lévő sportpályák nyitvatartási rend szerint működnek, a zárhatóság megoldott, viszont a hozzánk forduló panaszosok szerint a megállapított nyitvatartási idő túl hosszú. Összetett problémára világított rá az a beadvány, amelyben a lakók arról számoltak be, hogy a felújított sporttelep intenzív használata miatt jelentős a zaj és a gépjárműforgalom, továbbá az estebe nyúló rendszeres meccsek, edzések világitása is zavaró. Bár az önkormányzat több intézkedést is tett¹⁰, a lakosság érdekeit, illetve a sportoláshoz, egészségneveléshez kapcsolódó közösségi érdeket összevetve, figyelemmel a sporttelep elhelyezkedésére (kertvárosias lakóterület, lakóházak közelsége) és nagyfokú kihasználtságára, ideértve a gyakori hétvégi rendezvényeket is, az alapvető jogok védelme érdekében a nyitvatartási idő további korlátozását és a megvilágításból adódó zavarás csökkentését tartottuk szükségesnek. A lakók kifejezetten sérelmezték a sportpálya

⁸ BH2000. 53.

⁹ Az egyik vizsgált ügyben a panaszos azt is sérelmezte, hogy a magasabbban érkező labdák a közeli házfalnak csapódnak. Ennek türése senki sem köteles, miként arra sem, hogy az ingatlanokra berúgott labdákat a játékosok a kerítésen átmászva szerezzék vissza.

¹⁰ Forgalmotechnikai kérdésben szakértői szervezettel tanulmányt készítettett, döntését arra alapozva hozta meg. Lakossági fórumot tartott, amelyet a nyitva tartási idő módosítása követett, továbbá megtörtént a labdafogó háló felszerelése, valamint a fényerősség szabályozása is.

⁶ BÁNDI GYULA: *Környezetjog*, Szent István Társulat Budapest, 2011.

⁷ VÉKÁS LAJOS – GÁRDOS PÉTER (szerk.): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz 1. kötet* Wolters Kluwer Budapest, 2014

területén kialakított palánkos pálya használatát is. A labdák palánknak rúgása a pálya használata során szükségképpen jelentkezik, és jellegénél fogva jelentős zavaró hatással járhat. Mivel a probléma más településeken megvalósított hasonló létesítményekkel kapcsolatban is felmerülhet, a zajra mint lehetséges hatásra figyelmet kell fordítani a tervezéskor, illetve a kivitelezéskor.

Összegzés

Általánosságban kijelenthető, hogy a sportolás zajhatással jár együtt: a résztvevőktől és a nézőktől származó hangoskodás mellett egyéb, az adott sportág sajátosságaiból adódó zava-

ró hatások is jelentkeznek, mint például a labda pattogása, kapufának, palánknak ütődése. A sportlétesítmény nyitvatartási idejének meghatározásával – illetve szükség esetén a korábban megállapított nyitvatartási idő korlátozásával – és annak következetes betartásával időben mérsékelhetők a működéssel együtt járó zavaró hatások. Jogok ütközésekor azt a közös pontot kell megtalálni, ahol a két jogos érdek találkozása még mindenki számára elviselhető eredményt hoz. Az ellentétes érdekek feloldása nehéz, de nem lehetetlen: az érdekegyensúly helyes megteremtésével érhető el a zavarás szükségtelen mértékének megszüntetése. Arról sem szabad megfeledkezni, hogy az egészséges környezethez való jog alapjog, míg a sportolás lehetősége az egészséghez való joggal összefüggésben csak eszköz-szerepben jelenik meg.